

його смерті. Короленко більше двадцяти років жив у Полтаві, велику увагу приділяв соціальному захисту полтавчан, тому і полтавчани шанують його пам'ять: у Полтаві є вулиця Короленка; є Народний дім імені Володимира Короленка; ім'я письменника надано педагогічному університету, тут є аудиторія імені В. Г. Короленка, бюст письменника; кімната-музей у ЗОШ №17; Спілка письменників України у 1990 році встановила щорічну міську літературну премію імені Короленка; полтавці дбайливо доглядають могилу письменника, а Полтавський літературно-меморіальний музей В. Г. Короленка завжди гостинно запрошує усіх відвідувачів.

Таким чином, завдяки засобам музейних експонатів Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка відбувається процес взаємодії людини і її соціального середовища: відвідувачі дізнаються про діяльність прогресивного громадського діяча і правозахисника, класика літератури зі світовим іменем Володимира Короленка. Сьогодні Полтавський літературно-меморіальний музей В. Г. Короленка не лише база для спілкування, не лише культурно-освітнє середовище, це осередок підтримки внутрішньо переміщених осіб, це заклад, який щотижня приймає безкоштовно названих гостей за музейним проектом, ініційованим Департаментом культури «Музейна середина для ВПО».

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге вид. / За заг. ред. проф. І. Д. Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум, 2013. 536 с.
2. Короленко В. Г. «...Що написано – неспростовне». К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010. 468 с.
3. Соціальна педагогіка. Підручник / За ред. проф. Капської А.Й. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 468 с.

ЗАСОБИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Куторжевська О. А.

*Комунальний заклад «Полтавська загальноосвітня школа №20
імені Бориса Серги»*

З початком повномасштабного вторгнення рф в Україну 24 лютого 2022 року Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» на території України було введено воєнний стан. Українці навчилися жити під звуки повітряної тривоги, шукати безпечні місця для роботи, для навчання, робити побутові справи в умовах відключення світла.

Внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації та тимчасової окупації деяких територій в Україні, через військові дії,

конфлікти, природні катастрофи багато людей musили залишити свої домівки, родину, друзів та звичний спосіб життя, набувати статус внутрішньо переміщеної особи. Особливо вразливими до травматизації через втрату звичних умов життя та соціальних зв'язків залишаються діти, адже дитяча психіка вразлива та незріла, а їх життєвий досвід незрілий. Для дитини складно зрозуміти, що відбувається в родині, місті, країні, чому дітям разом із сім'єю необхідно змінювати місце проживання, залишати школу та своїх друзів. На території України і надалі відбуваються активні бойові дії, тому не зменшується потік сімей вимушених переселенців. На думку О. Літвінової [3] на дітей, вимушено переселених із зони збройного конфлікту, окрім повсякденних труднощів, обрушується велика кількість виражених негативних факторів, зумовлених військовими діями, – це смерть близьких, картини загибелі інших людей і руйнувань, утрата житла, своїх речей, іграшок та звичного режиму життя, тривале перебування в укриттях від обстрілів, соціальна ситуація міграції із загрозою для життя, що відбивається на порушеннях емоційної сфери, активізації тривожних проявів у дітей. Саме тому надання соціально-психологічної допомоги, підтримки, створення безпечного середовища та супровід таких осіб є це не лише вид соціальної роботи чи різновид професійної діяльності, це громадянський обов'язок кожного члена суспільства, хто має змогу підтримати, надати допомогу в соціалізації особистості. Соціалізація – процес входження індивіда в соціум, що передбачає засвоєння ним певної системи цінностей (норм, зразків, знань, уявлень) для функціонування в суспільстві, здобуття власного соціального досвіду та активного формування особистості [5, с. 214]. Соціалізація – це історично зумовлений процес розвитку особистості, придбання і засвоєння індивідом цінностей, норм, установок, зразків поведінки, що притаманні даному суспільству [4, с. 78].

У закладах освіти таку підтримку забезпечує соціальний педагог – працівник соціальної сфери, який спеціалізується на роботі з дітьми і батьками, з дорослим населенням в сімейно-побутовому середовищі, з підлітками і молодіжними групами і об'єднаннями, покликаний забезпечувати соціально-психологічну підтримку процесу соціалізації здобувачів освіти, надавати психолого-педагогічну допомогу сім'ї, виконувати роль посередника між дітьми і дорослим населенням, школою і сім'єю, особою і державою. Засобами соціалізації виступають надбання матеріальної і духовної культури (художня, наукова література, радіо, телебачення, Інтернет, предмети образотворчого, театрального, кіномистецтва тощо), форми і види виховної роботи (збори, бесіди, конференції, гуртки, ігри, спортивна діяльність [1, с. 127-128]. Засобами соціалізації молодших школярів виступають завдання шкільних предметів, які здобувачі освіти

виконують на уроках, зокрема: на уроці української мови, вивчаючи тему «Власні і загальні іменники» списуючи вправу 170, учні дізнаються: «Наша держава – Україна. Нашу землю прославили такі відомі люди, як Семен Гулак-Артемівський, Марія Приймаченко, Іван Сила, Андрій Шевченко, Ліна Костенко та багато інших», далі школярі записують: «Я – українка. Ти – українець. Ми всі – українці. Наша рідна мова – українська» [2, с. 60]. Виконуючи вправу 267, третьокласники повинні пояснити значення прислів'їв: «Добро повік не забудеться», «Добру справу без нагороди не залишають», «Коли хочеш добра, то нікому не роби зла», «Не буди лихо, поки спить тихо» [2, с. 95]. Опрацьовуючи вправу 342, третьокласники читають: «... діти люблять гратися. Особливо полюбляють рухливі ігри. Чому? Хто водив «Подояночку»? Всі! Хто грався в «Котика та Мишку»? Теж усі! Адже рухливі ігри розвивають не тільки силу, спритність, кмітливість, швидкість та витривалість». Діти дізнаються, що рухливі ігри вчать рідної мови, виховують почуття дружби, товариськості, взаємовиручки. Вправа підручника закликає: «Діти, шануйте рідне, українське: слово, музику, гру. Бо це наше з вами минуле, сьогодення і майбутнє» [2, с. 123].

Таким чином, в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну засобами соціалізації виступають надбання матеріальної і духовної культури (художня, наукова література, радіо, телебачення, Інтернет, предмети образотворчого, театрального, кіномистецтва тощо), різноманітні форми виховної роботи (збори, бесіди, конференції, гуртки, ігри), спортивна діяльність. Засобами соціалізації молодших школярів виступають також і завдання шкільних предметів, які здобувачі освіти виконують на уроках, зокрема, на уроках української мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 576 с.
2. Кравцова Н. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти. Тернопіль: Підручники і посібники. 2020. 144 с.
3. Літвінова О. В. Дослідження специфіки страхів молодших школярів як результат пережитих бойових дій. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Психологічні науки». Вип. 1. Т.2. 2015. С. 89–94.
4. Тезаурус фахівця соціальної сфери: 110-й річниці ПНПУ імені В. Г. Короленка присвячується / уклад. Л. І. Куторжевська. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. 99 с.
5. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології: навч. посіб. К.: Академвидав, 2012. 224 с.